

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ   ความคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอมก๋อย
ต่อการดำเนินงานโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่

ผู้เขียน   นายคิสสกุล ธรรมสถานกุล

ปริญญา   ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประสาน ตั้งสิกบุตร

บทคัดย่อ

ในการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอมก๋อยต่อการดำเนินงานโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สภาพความเป็นอยู่ รวมทั้งวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอมก๋อย รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากประชากรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในพื้นที่บ้านห้วยปูลิง และบ้านห้วยอีตู หมู่ที่ 3 ตำบลม่อนจอง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ จากตัวแทนครัวเรือนทุกครัวเรือน จำนวน 106 ราย จากการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

ประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุโดยเฉลี่ยเท่ากับ 42 ปี นับถือศาสนาพุทธและมีส่วนที่ได้รับการศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา สมรสแล้ว มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.4 คน ส่วนใหญ่เป็นลูกบ้าน โดยเกิดในหมู่บ้านห้วยปูลิง และบ้านห้วยอีตู มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยโดยเฉลี่ย 41.02 ปี สามารถฟังเข้าใจ รวมทั้งพูดภาษาไทยได้บ้าง แต่ส่วนใหญ่ไม่สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ มีอาชีพหลักคือทำนาหรือทำข้าวไร่ มีรายได้เฉลี่ยจากอาชีพหลัก 1,189.81 บาทต่อเดือน และรับจ้างแรงงานทั่วไปเป็นอาชีพเสริมมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 751.51 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองแต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ โดยมีขนาดพื้นที่ทำกินเฉลี่ยเท่ากับ 8.40 ไร่ ใช้ประโยชน์ที่ดินทำกินในลักษณะทำไร่หมุนเวียน โดยเคลื่อนย้ายที่ดินทำกินใน 2 – 3 พื้นที่ เก็บเกี่ยวผลผลิตจากการทำนาหรือทำข้าวไร่ได้ระหว่าง 21 – 30 ถึงต่อไร่ต่อปี และจาก

การทำไร่/ทำสวนทุกชนิดน้อยกว่า 450 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ส่วนใหญ่เก็บผลผลิตที่ได้ไว้กินและใช้สอยในครัวเรือนทั้งหมด

การศึกษาการดำเนินงานโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ พบว่า ประชากรที่ศึกษาทั้งหมดเคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ โดยทราบจากเจ้าหน้าที่สำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 16 ส่วนใหญ่มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงานโครงการมาก โดยเข้าใจถึงการรักษาป่าที่สมบูรณ์ไม่ให้ถูกทำลาย และเห็นว่าการดำเนินงานโครงการได้ส่งเสริมราษฎรด้านการปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ส่วนใหญ่เห็นว่าได้รับประโยชน์และมีความพึงพอใจมากในงานป้องกันรักษาป่า อนุรักษ์สัตว์ป่า สภาพแวดล้อมในด้านการป้องกันไฟป่า การทำแนวกันไฟและทางตรวจการณ์ ได้รับประโยชน์และมีความพึงพอใจมากในงานฟื้นฟูสภาพป่าเกี่ยวกับการปลูกและบำรุงป่าเพื่อฟื้นฟูต้นน้ำลำธาร ได้รับประโยชน์และมีความพึงพอใจมากเช่นกันในงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สังคม และคุณภาพชีวิต โดยการอบรมด้านทอผ้า และจัดตั้งกลุ่มทอผ้าให้กับแม่บ้าน

การศึกษาผลกระทบจากการดำเนินงานโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ สรุปได้ว่า ส่งผลกระทบใน 2 ด้าน คือ ผลกระทบต่อชุมชน และผลกระทบต่อทรัพยากรในชุมชน สำหรับผลกระทบต่อชุมชน พบว่าประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าการดำเนินงานโครงการ มีผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาชุมชน ในลักษณะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นปานกลาง โดยชุมชนสะอาดปราศจากโรคภัย ส่วนผลกระทบต่อระบบด้านสังคมเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นมาก เพราะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจากภายนอกมากขึ้น นอกจากนี้ในด้านเศรษฐกิจ อาชีพ รายได้ก็มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นมาก มีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเพื่อสร้างเสริมรายได้ให้กับครอบครัว จะเห็นได้ว่าโครงการทำให้เกิดผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ การปรับตัว ภูมิปัญญา และการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในพื้นที่โครงการได้ดีขึ้น ส่วนผลกระทบต่อทรัพยากรพบว่า ประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าการดำเนินงานโครงการมีผลกระทบต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ในลักษณะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นมากทำให้ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ขึ้นไม่ถูกทำลายต่อไป ส่วนผลกระทบต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่ามีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นปานกลาง สัตว์ป่าในพื้นที่ได้อาศัยอยู่อย่างปลอดภัย และเห็นว่ามีผลกระทบต่อสภาพฟื้นฟูสภาพป่าในลักษณะที่เปลี่ยนแปลงดีขึ้นมาก เพราะมีความชุ่มชื้นเหมาะสม ทำให้อากาศเย็นสบายในช่วงเวลากลางวัน

Independent Study Title Opinion of Communities in Omkoi Wildlife Sanctuary
Toward the Process of Ban Lek Nai Pa Yai Project

Author Mr. Dissakul Thumasanukul

Degree Master of Arts (Man and Environment Management)

Independent Study Advisor Asst. Prof. Prasarn Tangsikabuth

ABSTRACT

The objectives of this research were to study 1) the opinions of the communities in Omkoi Wildlife Sanctuary towards the process of Ban Lek Nai Pa Yai project in term of wildlife and forest resource conservation, and 2) their opinions concerning the impacts which were resulted from the changes of society, living conditions, and way of life in Omkoi Wildlife Sanctuary. The data were collected through 106 questionnaires given to representatives of each Karen households in the area of Huay-Poo-Ling and Huay-E-Loo villages, Moo 3, Tumbol Mhorn-Jong, Amphur Omkoi, Changwat Chiang Mai. The results of this study could be shown as follows:

The samplers were mostly male, married, average age of 42 years old, Buddhist and Spiritualist, born in Huay-Poo-Ling and Huay-E-Loo villages and had the highest education level on the primary level. The number of the members in each household was 4.4. The average time of residence in the village was 41.02 years. They were partly able to listen, understand, and speak Thai but most of them could neither read nor write Thai. They were farmer and their average income from the main occupation and the part time labor was 1189.81 and 751.51 baht per month, respectively. They mostly had their own farm land without the document of proprietary rights and used their land by shifting cultivation which rotated between several sections of the area. The average area of farm land per family was 8.4 rai. The productivity of rice was between

21 and 30 bin per rai per year and the other vegetables or fruits were lower than 450 kilograms per rai per year. They usually kept all products for self-consumption.

From the study of the process of Ban Lek Nai Pa Yai project, it could be found that all samplers had been informed about this project by the forestry officer of forest conservation management office 16. Most of them truly understood the objectives and targets of this project which were to conserve the rich forest, and develop the community awareness in the forest and wildlife conservation. Most of them agreed that they had the benefit and satisfied 1) the forest and wildlife conservation, forest fire prevention, firebreak border, fire patrol route 2) the forest restoration to revive the watershed area and 3) the improvement of infrastructure, society and standard of living within the community by weave training and founding weaver group.

The study of impact from the process of Ban Lek Nai Pa Yai project could be concluded that there were two impacts occurred: impact to the community and impact to the resources in the community. 1) For the impact to the community, it was found that most of the samplers agreed that the project operation had affected the community in the way that it was moderately improved, cleaner, and had no disease. The project also had affected the social system that the community was extremely improved because they received more information from outside sources. Besides, there were the great positive changes in the economy, occupation, and income. The housewife group had been founded in order to supplement the family income. As a conclusion of the first impact, it could be seen that the project had affected the learning process, self adaptability, and local wisdom in the community. 2) For the impact to the resources in the community, it was found that most of the samplers agreed that the project operation had affected the forest conservation that it was greatly improved causing the richer forest. The project also had affected the wildlife conservation in the way that it was moderately improved. The wildlife animals lived safely. Besides, the project had affected the forest restoration that it was very improved because the air was naturally optimally moisturized so the weather in the daytime was more comfortable.

All rights reserved